

Acildeki hastada sıvı elektrolit tedavisi

Dr Gulustan Museyeva

Dr Ayşe Ağbaş

İÜ-C, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Genç Pediatristler Toplantısı, İstanbul Point Otel Barbaros

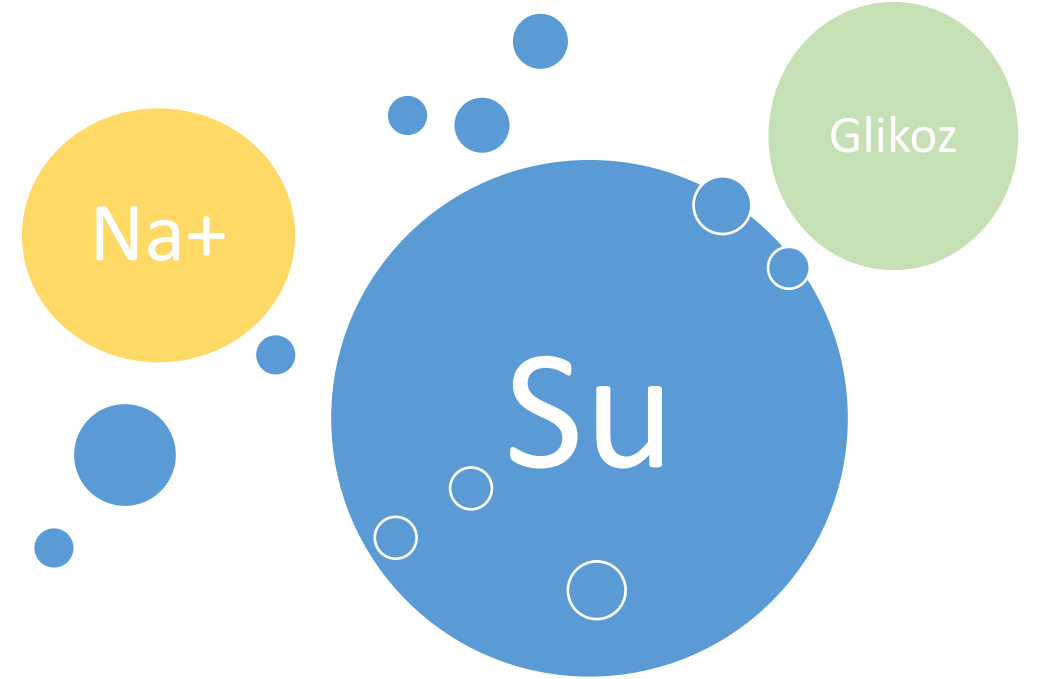
06.03.2022

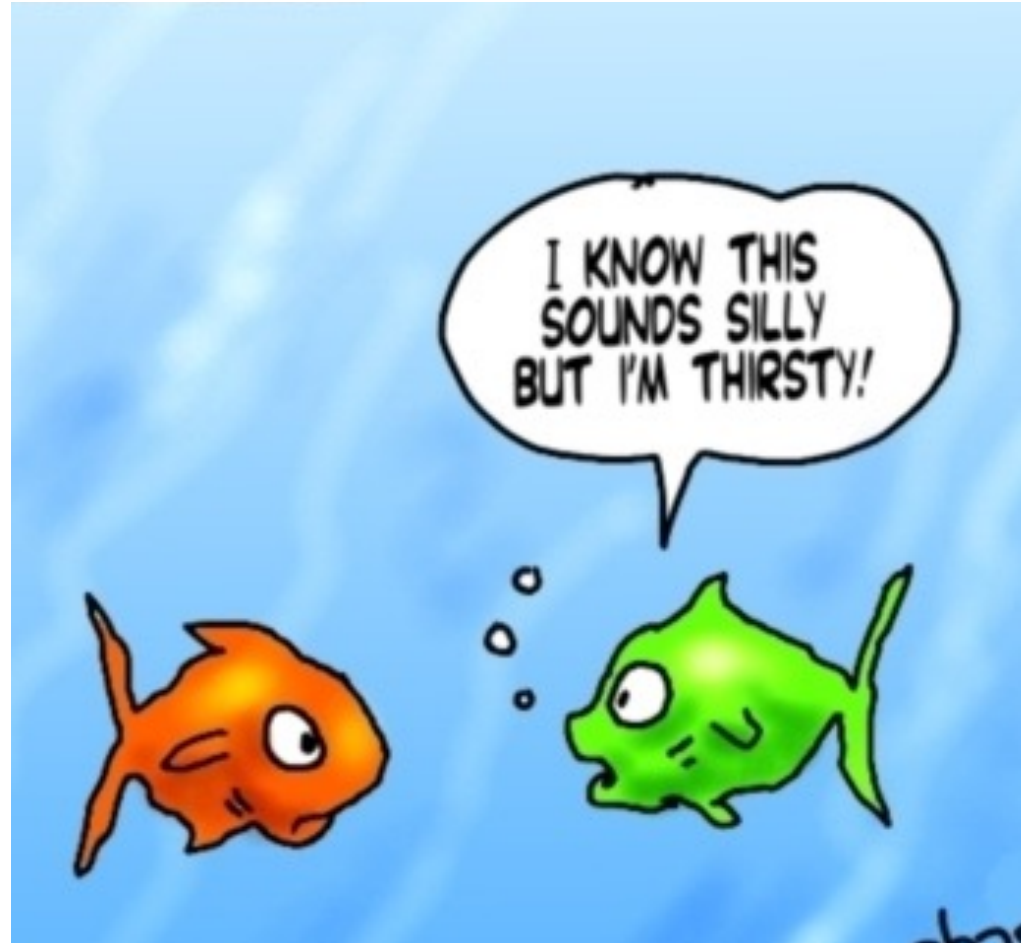
Sık karşılaşılan durumlar ve güncel bilgiler

- IV sıvı tedavisi

- Hipovolemi (dehidratasyon) derecesi?
- Sıvının miktarı ne olmalı?
- Sıvının içeriği ne olmalı?
- Hangi hızda vermeliyim?
- Nasıl takip etmeliyim?
- Hangi komplikasyonlar gelişebilir?

- Hiponatremik çocuk

E.K. 11 aylık erkek hasta

- **Şikayet:** Kusma, ishal
- **Hikaye:**
  - 3 gün önce kusma şikayeti başlamış
  - 2 gündür günde 5-6 kez olan sulu ishal mevcut, dışkıda mukus, kan yok
  - Hafif ateşi olmuş, ölçülmemiş. Kusması azalmış. İştahsız, sadece su içmiş.
- **Özgeçmiş:** Miadında, NSD ile 3500 gr doğmuş. Bilinen başka hastalığı yok. Sağlık bakanlığı aşıları tam. Rota aşısı yapılmamış.
- **Soygeçmiş:** AE(-), ailede bilinen kronik hastalık yok

E.K. 11 aylık erkek hasta

- Genel durumu orta, huzursuz
- Ekstremiteleri soğuk, turgoru hafif azalmış
- Kapiler dolum zamanı 3 sn
- Siyanoz (-) yok, ödem (-), mukozaları kuru
- Göz küreleri hafif çökük
- Ön fontanel kapalı
- Solunum sesleri doğal, S1, S2 doğal
- Barsak sesleri ↑, organomegali (-)

- Tartı: 10 kg (36.p)
- Boy: 78 cm (50. p)
- Ateş: 36,5 C
- KTA: 140 /dk
- DSS: 35 /dk
- Kan basıncı: 85/45 mmHg

Hipovoleminin (dehidratasyon) derecesi?

Hipovolemi
(dehidratasyon)

Aciliyet!

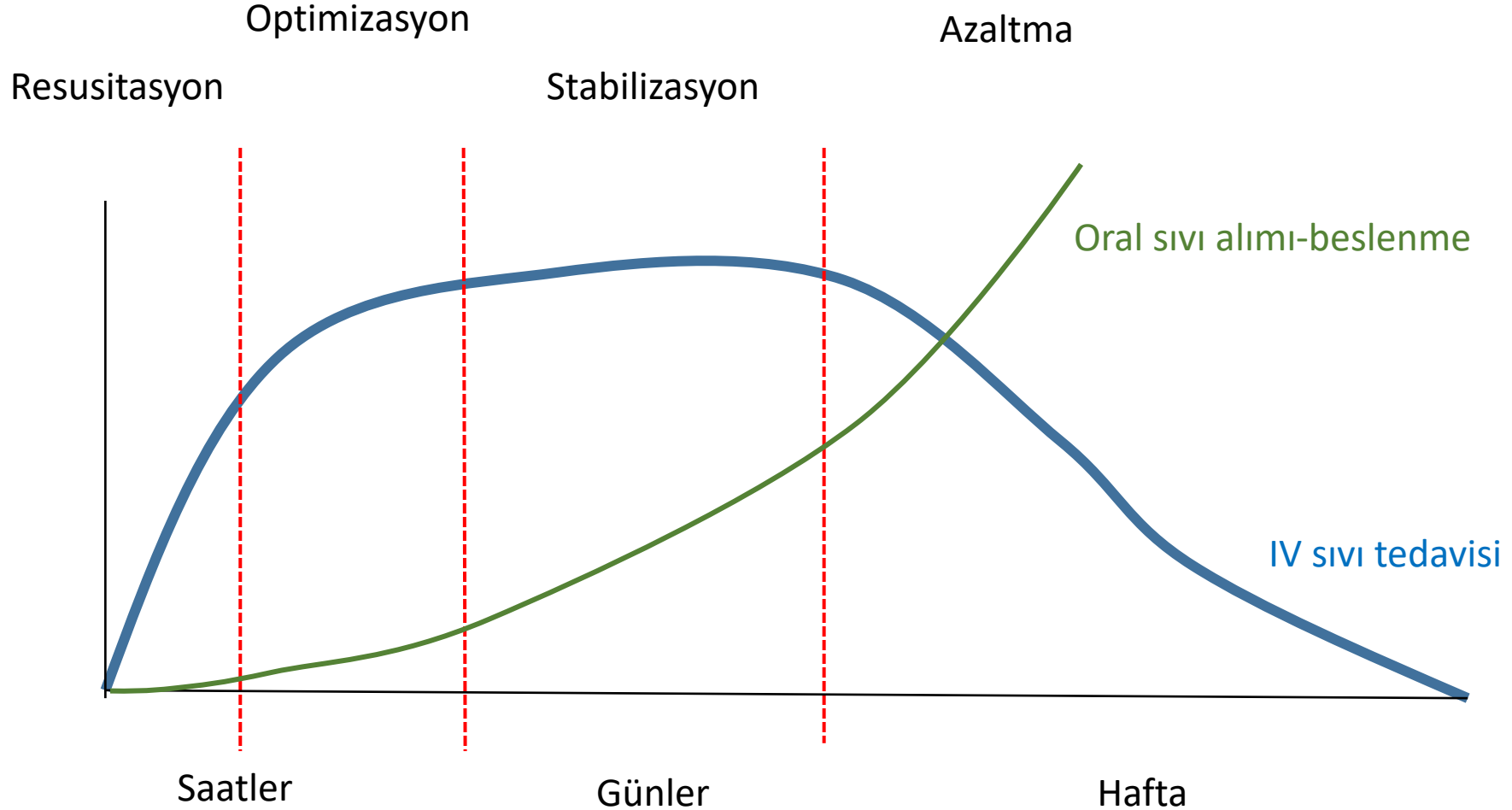
Hipoperfüzyon ?
İskemik uç organ hasarı riski
CNS, KVS, ABH

Resusitasyon IV sıvı

	HAFİF (%3-5)	ORTA (%6-9)	AĞIR Hipovolemik şok? (≥%10)
Genel durumu	Susamış, huzursuz	Susamış huzursuz/letarjik	Letarjik, stupor, koma
Cildi	N	Soğuk	Soğuk, akrosiyanoz
Deri turgoru	N	↓	↓↓ (>2 sn)
Oral mukoza	Hafif kuru	Kuru	Kavrulmuş
Ön fontanel	N	Hafif çökük	Çökük
Göz küreleri	N	Hafif çökük	Çökük
Sistolik KB	N	N/↓	↓
Solunum	N	Derin, N/↑	Derin, ↑/↓/0
İdrar çıkışı	N	Azalmış, koyu	Anurik
Kapiller dolum	<2 sn	2-3 sn	>3

HCO₃ < 17 mmol/L

IV sıvı tedavisi fazları

Sıvı tedavisi

Resusitasyon IV sıvı tedavisi

Amaç efektif dolaşan volümü sağlamak!

Hipoperfüzyonu önlemek

Damar içinde tonisite sağlayan kristalloid

İçerik, miktar, hız?

Resusitasyon sıvısı

Serum Fizyolojik
(154 mmol/L NaCl)

10-20 cc/kg
Max 500 ml

Bolus/ 10 dk/ 20 dk

Takip?
Kaç kez SF yükleyelim?

Klinik yanıt?

Bilinç
Taşikardi ↓ Kan basıncı ↑
Kapiller geri dolum ↓
İdrar çıkışı ↑

3 kez tekrarlanabilir

Yanıt yoksa uzman desteği (YBÜ)

E.K. 11 aylık erkek hasta

Tartısı 10 kg
10 *20 = 200 cc SF,
20 dk infüzyon

Klinik yanıt (-)
Bir kez daha yükleme
Stabil

Kan gazı

ph: **7,29**

pCO₂: **32,1** mmHg

Lactat: **3,4** mmol/L

HCO₃: **18** mmol/L

BE: - **8** mmol/L

Sodyum: **130** mmol/L

K: **3** mmol/L

Sıvı tedavisi

Defisit + İdame + Devam eden kayıp (?)

- Sıvının miktarı ne olmalı ?
- Sıvının içeriği ne olmalı ?
- Hangi hızda vermeliyim ?

İdame sıvının miktarı ne olmalı?

İdame sıvı

Holliday-Segar Formülü

Tartı (kg)	Günlük idame (ml/gün)	Saatlik idame (ml/saat)
1 - 10	$100 \times \text{tartı (kg)}$	$\text{Tartı} \times 4$
>10 - 20	$1000 + 50 \times (\text{tartı} - 10 \text{ kg})$	$40 + (\text{tartı} - 10 \text{ kg}) \times 2$
>20	$1500 + 20 \times (\text{tartı} - 20 \text{ kg})$	$60 + (\text{tartı} - 20 \text{ kg}) \times 1$

Vücut yüzey alanına göre

1500 cc/m²

Maksimum idame sıvı

2000 cc/gün

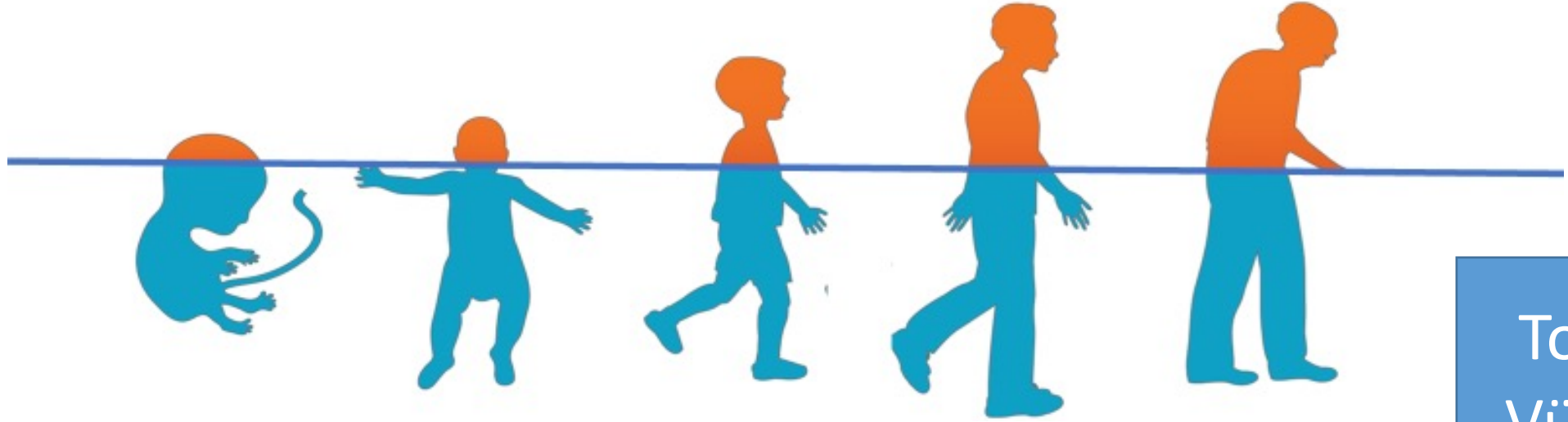
2500 cc/gün

Defisit sıvısının miktarı ne olmalı ?

	HAFİF (%3-5)	ORTA (%6-9)	AĞIR (≥%10)
Genel durumu	Susamış, huzursuz	Susamış huzursuz/letarjik	Letarjik, stupor, koma
Cildi	N	Soğuk	Soğuk, akrosiyanoz
Deri turgoru	N	↓	↓↓ (>2 sn)
Oral mukoza	Hafif kuru	Kuru	Kavrulmuş
Ön fontanel	N	Hafif çökük	Çökük
Göz küreleri	N	Hafif çökük	Çökük
Sistolik KB	N	N/↓	↓
Solunum	N	Derin, N/↑	Derin, ↑/↓/0
İdrar çıkışı	N	Azalmış, koyu	Anurik

	HAFİF ml/kg	ORTA ml/kg	AĞIR ml/kg
<2 yaş	50	100	150
>2 yaş	40	80	120
Şişman çocuk	30	60	90

Defisit sıvısının miktarı ne olmalı ?

Yaş
% Yağ

Total
Vücut
SIVISI

	HAFİF ml/kg	ORTA ml/kg	AĞIR ml/kg
<2 yaş	50	100	150
>2 yaş	40	80	120
Şişman çocuk	30	60	90

E.K. 11 aylık erkek hasta

- Tart 10 kg, orta dehidrate, oral alımı az
  - $10 * 100 = 1000$ ml idame
  - $10 * 100 = 1000$ ml defisit
  - $2000 / 24 = 80$ cc/saat

Laboratuvar

E.K. 11 aylık erkek hasta

Hemogram

Lökosit: $6,3 \cdot 10^3/\mu\text{L}$

HGB: 11,2 g/dl

Hct: % 34

Trombosit: $395 \cdot 10^3/\mu\text{L}$

Nötrofil: $2,2 \cdot 10^3/\mu\text{L}$

Lenfosit: $3,5 \cdot 10^3/\mu\text{L}$

Biyokimya

Glukoz: 90 mg/dL

Üre: 40 mg/dL

Kreatinin: 0,58 mg/dL

Ürik Asit: 5 mg/dL

Sodyum: 129 mmol/L

Potasyum: 3,3 mmol/L

Klor: 93 mmol/L

Kalsiyum: 9,62 mg/dL

Tam idrar tetkiki

Renk: Koyu

1030/6,

Keton (+++)

Glukoz (-), Protein (-)

Nitrit (-), Kan (-)

Sediment: öz yok

Gaita

Lökosit, eritrosit (-)

Adeno (-), Rota (-)

Hipovolemi-Dehidratasyon

```
graph TD; A[Hipovolemi-Dehidratasyon] --> B[Hiponatremik DH<br/><130 mmol/L]; A --> C["İzonatremik DH<br/>130-150 mmol/L<br/>Acilde en sık görülen<br/>sıvı-elektrolit<br/>bozukluğu (AGE)"]; A --> D[Hipernatremik<br/>>150 mmol/L]
```

Hiponatremik DH
<130 mmol/L

İzonatremik DH
130-150 mmol/L

Acilde en sık görülen
sıvı-elektrolit
bozukluğu (AGE)

Hipernatremik
>150 mmol/L

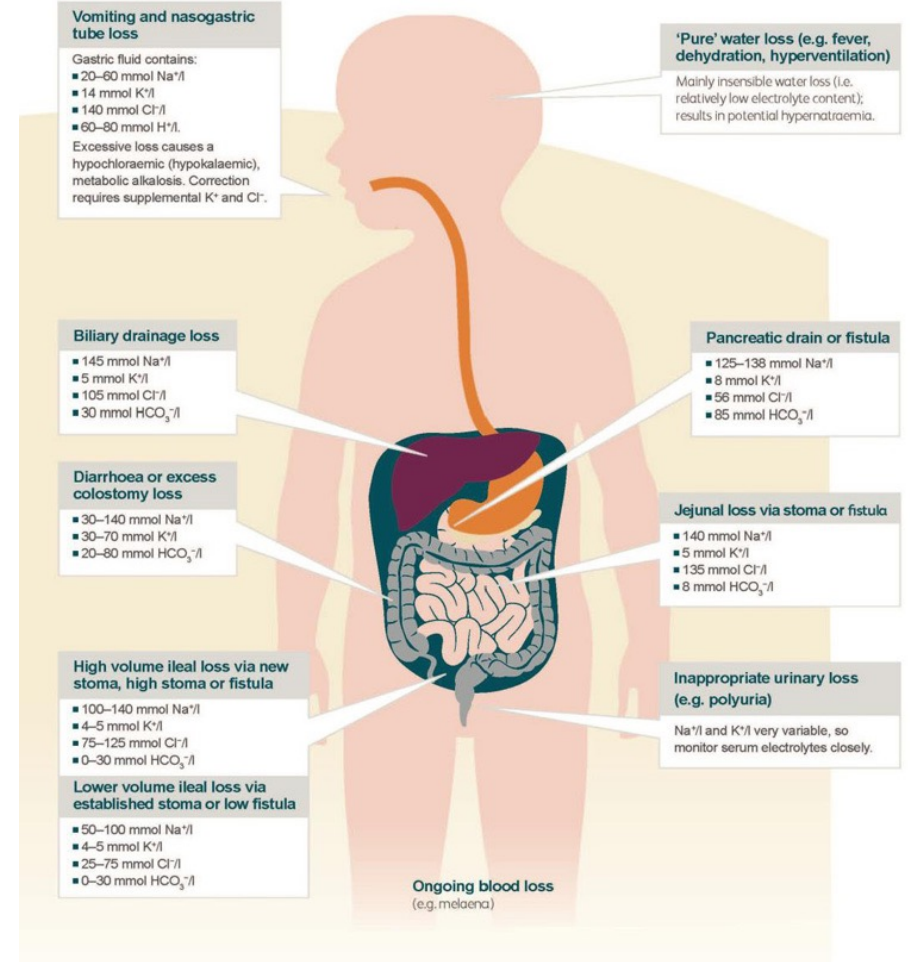
AGE tanılı hastada elektrolit değerleri GİS kaybının içeriğine ve serbest suya ulaşımına göre değişir

Serbest su kaybı

Elektrolit kaybı

Na	20 - 145 mmol/L
Cl	25 - 140 mmol/L
K	5 - 70 mmol/L
HCO ₃	8 - 85 mmol/L

Hipovolemi-Dehidratasyon Akut gastroenterit

Hiponatremik

Suya eriřimi olan
Hipovolemi → ADH

Total vücut sıvısı ↓
Relatif su ↑

İzonatremik

GİS den kaybettiđi içerik
plazmaya yakın

Hipernatremik

Suya eriřimi olmayan
Serbest su kaybı faza olan

Total vücut sıvısı ↓
Relatif su ↓

Sıvının içeriği nasıl olmalı ?

Hazır IV sıvılar

	Sodyum mEq/L	Klor mEq/L	Potasyum mEq/L
Serum fizyolojik	154	154	0
%5 Dekstroz %0,9 NaCl	154	154	0
Ringer laktat	130	109	4
%5 Dekstroz %0,45 NaCl	77	77	0
1/3 izomiks	51	51	0
%5 Dekstroz %0,2 NaCl	34	34	0

İzotonik
sıvılar

Hipotonic
sıvılar

Plasma nın sulu kısmı 93% → Plazma Na 154 mEq/L osmolarite 308 mOsm/L → 0.9% NaCl ile benzer

Güncel Rehberler

NICE -2015 → 2020

GUIDELINES

Intravenous fluids in children and young people: summary of NICE guidance

Julie Neilson *senior research fellow*¹, Frank O'Neill *senior research fellow*¹, Dalia Dawoud *senior health economist and lecturer*^{1,2}, Peter Crean *guideline development group chair, consultant paediatric anaesthetist*³, On behalf of the Guideline Development Group

¹National Clinical Guideline Centre, London, UK; ²Faculty of Pharmacy, Cairo University, Cairo, Egypt; ³Royal Belfast Hospital for Sick Children, Belfast, UK

BMJ 2015;351:h6388 doi: 10.1136/bmj.h6388 (Published 9 December 2015)

AAP → 2018

American Academy
of Pediatrics

DEDICATED TO THE HEALTH OF ALL CHILDREN™

Clinical Practice Guideline: Maintenance Intravenous Fluids in Children

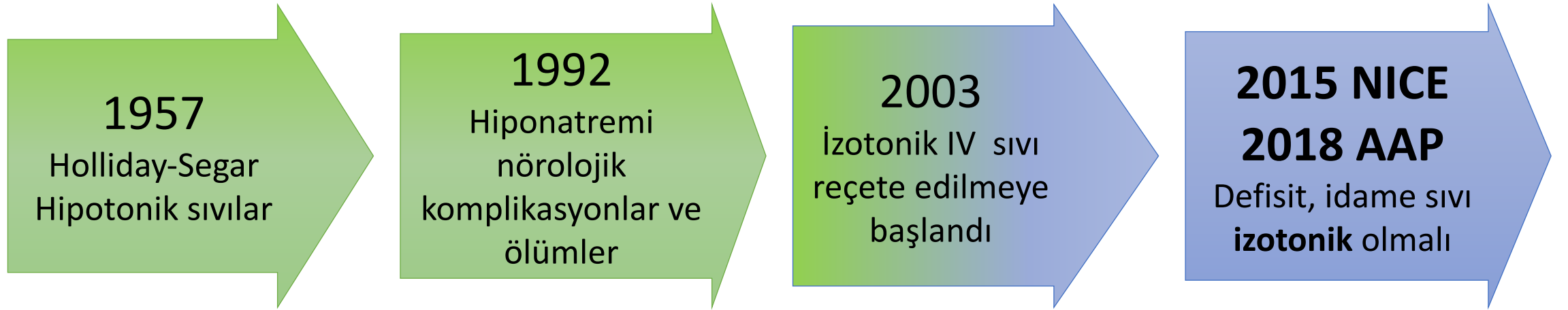
Leonard G. Feld, MD, PhD, MMM, FAAP,^a Daniel R. Neuspiel, MD, MPH, FAAP,^b Byron A. Foster, MD, MPH, FAAP,^c Michael G. Leu, MD, MS, MHS, FAAP,^d Matthew D. Garber, MD, FHM, FAAP,^e Kelly Austin, MD, MS, FAAP, FACS,^f Rajit K. Basu, MD, MS, FCCM,^{g,h} Edward E. Conway Jr, MD, MS, FAAP,ⁱ James J. Fehr, MD, FAAP,^j Clare Hawkins, MD,^k Ron L. Kaplan, MD, FAAP,^l Echo V. Rowe, MD, FAAP,^m Muhammad Waseem, MD, MS, FAAP, FACEP,ⁿ Michael L. Moritz, MD, FAAP,^o SUBCOMMITTEE ON FLUID AND ELECTROLYTE THERAPY

PEDIATRICS Volume 142, number 6, December 2018:e20183083

IV sıvı Na içeriği nasıl olmalı?

Hipotonik sıvılar → İzotonik olmalı

- Kronik hastalığı olmayan çocuklarda **hastane kaynaklı hiponatremi**
  - Nörolojik morbidite, sekel, ölümler

Hastane kaynaklı hiponatreminin nedeni?

Na ↓

Su alımı ↑

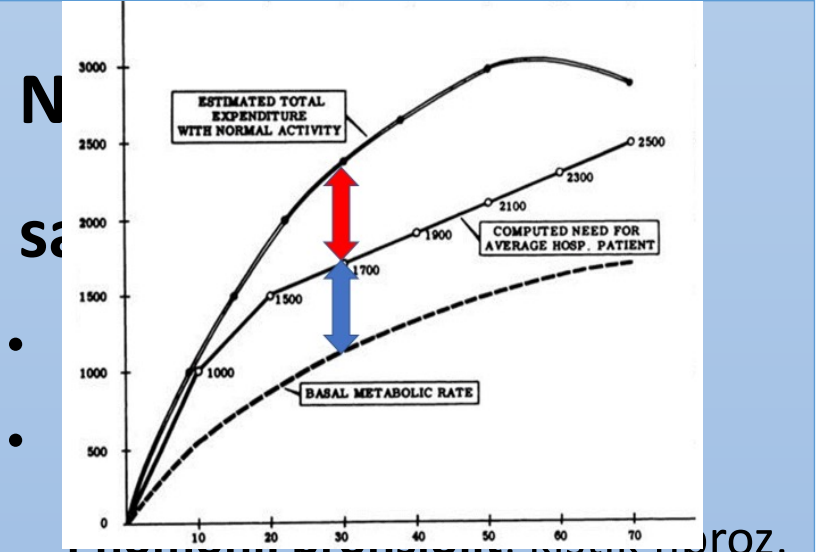
Günlük kalori ihtiyacına göre hesaplanan idame sıvı ↑

Su emilimi ↑

Non-ozmotik ADH sekresyonu ↑
+ Serbest suya erişim, hipotonik sıvı verilmesi

Na kaybı ↑

Euvolemiyi sağlamak için natriürez ↑

- Kranial patolojiler
Menenjit, meningoensefalit, travma-cerrahi
- Pre- ve post-operatif hastalar

İzotonik IV sıvı tedavisi

Öncesinde sağlıklı olduğu bilinen 28 gün- 18 yaş arası çocuk için
uygun

Şu durumlarda ise hastaya özgü sıvı tedavisi düzenlenmesi
gerekebilir

Yenidoğan, >18 yaş
Böbrek, Kalp, Karaciğer yetmezliği, Kanser
Serbest su kaybının fazla olduğu durumlar
(aşırı sulu yoğun ishal, Di, yanık...)

Önerilen idame IV sıvı

%5 Dextroz
İzotonik Na içeriği (135-144mmol/l)
20 mmol/L KCl

%2,5-5
Bazal ihtiyaç
Katabolizmayı önlemek

Pratikte %0,9 NaCl, plasmalyte
Laktatlı ringer için kanıt yok

Hiperpotasemisi (-)
Böbrek yetmezliği (-)
İdrar çıkışı (+)

Hipovolemi-Dehidratasyon

Hiponatremik

İzonatremik

Hipernatremik

Serum fizyolojik

Kristalloid-Efektif dolaşan volümü sağlamak-hipoperfüzyonu engellemek

%5 Dextroz %0,9 NaCl+ 20 mmol/L KCl

Resusitasyon
SIVISI

Defisit +idame
+ devam eden
kayıp

Nasıl takip edeyim?

İdame + Defisit

%5 Dx, %0,9 NaCl, 20 cc/L KCl → 80 cc/saat

- IV sıvı ihtiyacı ve elektrolit ihtiyacı ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Volümün değerlendirilmesi

Belirli aralıklarla (1-2-4-6-8 saatlik)

Klinik yanıt (tartı, aldığı-çıkardığı takibi, KTA, TA)

Devam eden kayıpların değerlendirilmesi

(kusma, bez tartısı)

Elektrolitlerin değerlendirilmesi

İlk 24 saat 4-6 saate bir biyokimya kontrolü

+ (kan gazı ?)

Üre, krea, ürik asit, Na, K, Cl, ...

Sıvı miktarında geride kalınıyorsa IV sıvı debisi artırılmalı

Devam eden kayıplar fazlaysa

Son bir saatteki kaybı (80 ml), bir sonraki saatlik sıvı

debisine eklenmeli (160 ml/saat)

Hiponatremi hızlı düzeliyorsa (>0,5 mmol/saat)

Hipernatemi geliyorsa (>145-150)

Hipotonik sıvılara geçilir (Na: 77 mmol/L)

Hipovolemi-Dehidratasyon

Hiponatremik

İzonatremik

Hipernatremik

Serum fizyolojik

Kristalloid-Efektif dolaşan volümü sağlamak-hipoperfüzyonu engellemek

%5 Dextroz %0,9 NaCl+ 20 mmol/L KCl

Hipotonik sıvılara geçiş
77 mmol/L

%5 Dextroz, NaCl (77 mmol/L) + 20 mmol/L KCl

55 mmol/L

Resusitasyon sıvısı

Defisit +idame
+devam eden kayıp

Başvuru
biyokimyası
sonuçlandı

Kontrol Na:
Hızlı yükseliyorsa
>0,5 mmol/L

Komplikasyonlar?

İzotonik sıvı tedavisindeki çekinceler

- Hipervolemi, hipertansiyon?
- Hipernatremi, hiponatreminin hızlı düzelmesi?
- Metabolik asidoz, suprafizyolojik klor içeriği?
- Akut böbrek hasarı?
- Bu risklerin arttığına dair kanıt yok
- Özellikle hipernatremi gelişmesi hipotonik sıvı ve izotonik sıvı alan grupta benzer oranlarda bildirilmiş

28 gün-18 yaş
Sağlıklı olduğu bilinen
Kronik hastalığı olmayan
Düzenli klinik ve laboratuvar
izlem !

İV sıvı tedavisi altında metabolik asidoz

- Dehidratasyonu düzeliyor
- Kan sodyumu düzenliyor
- Metabolik asidozu ($\text{HCO}_3^- \downarrow$) derinleşiyor !
- Serum kloru yüksek!
- Elektronötralite
- $(\text{Na} + \text{K}) = (\text{Cl} \uparrow + \text{HCO}_3^- \downarrow) + \text{Ölçülemeyen asitler (Anyon açığı)}$
- Gerekirse NaHCO_3 yüklemesi ile araya gir
- İdame sıvınının klor içeriğini düşür $\rightarrow$ sıvıya NaHCO_3 ekle $\rightarrow$ 20 cc/L , total sodyum aynı kalsın

AAP klavuzuna göre izotonik idame IV sıvı tedavisine geçen merkezlerin deneyimleri

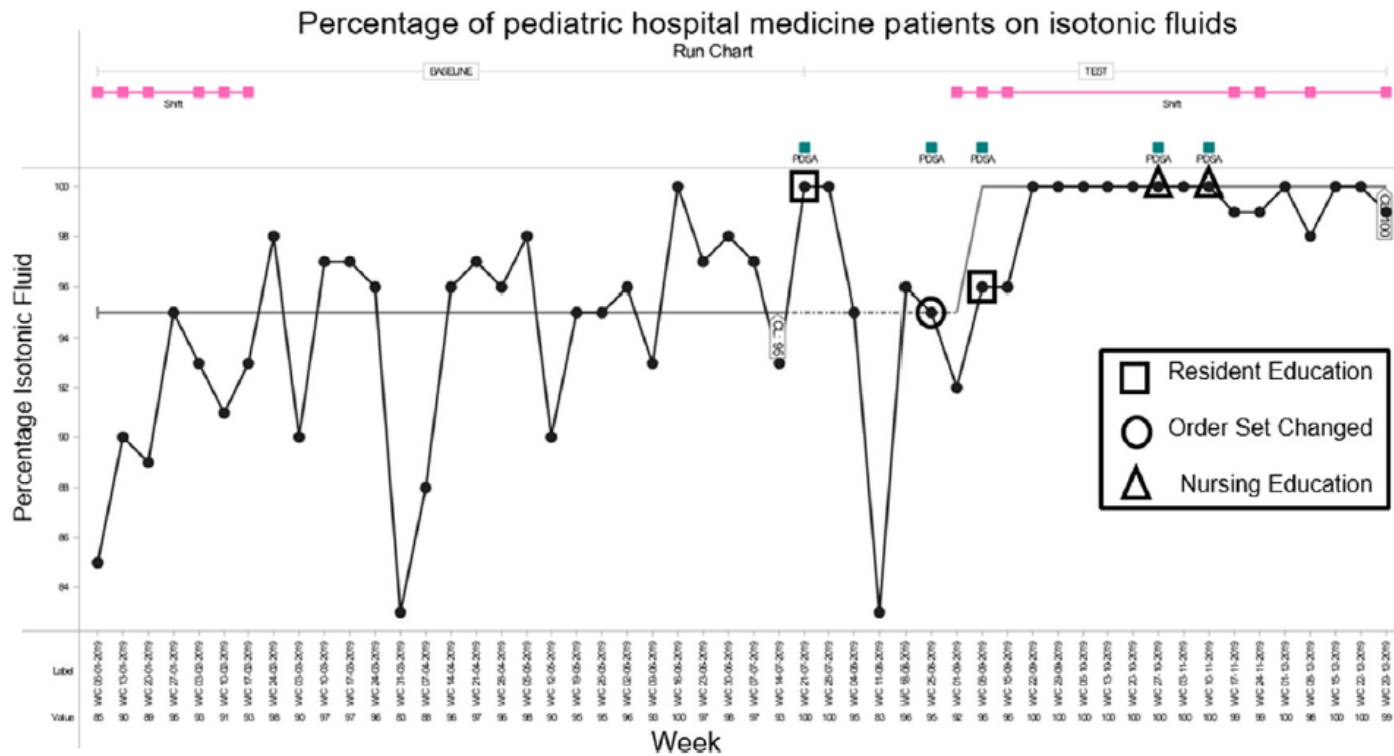
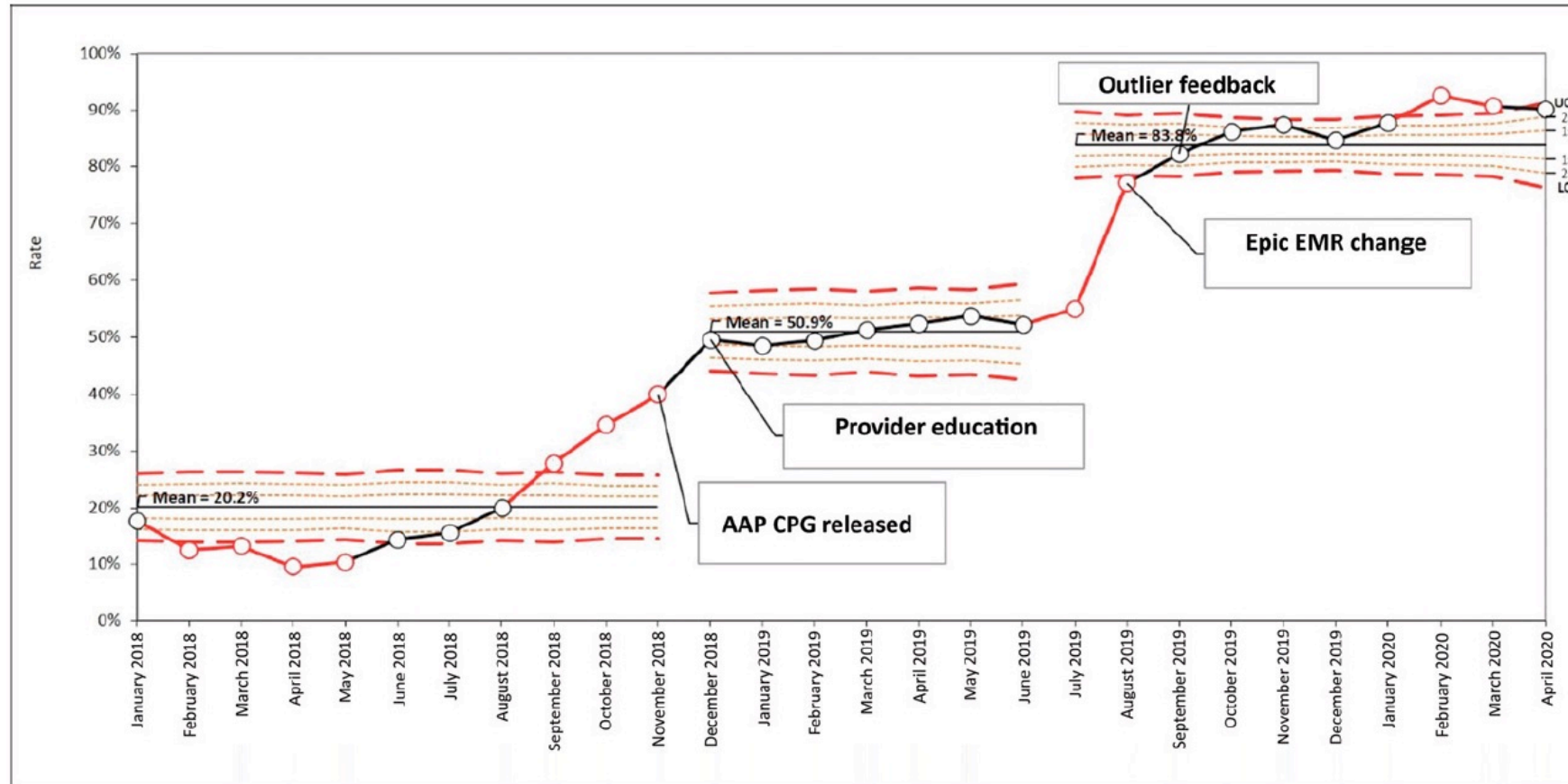

FIG 1. Annotated run chart.

AAP klavuzuna göre izotonik idame IV sıvı tedavisine geçen merkezlerin deneyimleri

Öncesinde sağlıklı olduğu bilinen 28 gün- 18 yaş arası çocuk

- Hipovolemik çocuk
  - Defisit
  - İdame sıvı
  - Devam eden kayıp
- Serviste yatan çocuk
- Oral alımı az, ağızdan alım riskli
  - İdame sıvı
- Pre-, post-operatif, oral alımı kesilen hasta

İzotonik IV sıvı tedavisi pratiğini geliştirmek

- Günlük pratiği değiştirmek kolay değil
- Tüm hastanede ortak konsensus oluşturmak
  - Acil, Nefroloji, Genel pediatri hekimleri
- Genel eğitim
- Tekrar eğitimleri
- Her servis rotasyonu başlangıcında kısa hatırlatma eğitimleri
- Hasta kayıt sistemi ve order sayfalarının düzenlenmesi
- Değişimin takibi; hipotonik vs izotonik sıvı order oranları,...

Hiponatremik çocuk

Nöbetçisin, serviste yatan hastanın gündüz alınan biyokimya sonucu çıktı

Sodyum 127 mmol/L

Hiponatremik çocuk

- Poliklinikte
- Servis takibinde
- Nöbette
- Acilde

Hiponatremi

Derecesi?

- Hafif: <135 mmol/L, asemptomatik
  - Orta: <130 mmol/L, hafif semptomlar
    - **Ağır: <120 mmol/L, ciddi semptomlar**

Akut – Kronik ayrımı?

- **<48 saat** ise akut
  - Ayaktan hastada değerlendirmek zor
    - Serviste yatan hasta için daha kolay olabilir

Akut semptomatik hiponatremi

Serviste yatan hastada bu semptomlar geliřtiyse, akut hiponatremi?

- Bař ağrısı
- Bulantı kusma
- Dezoryantasyon, konfüzyon
- Huzursuzluk, letarji
- Bilincin azalması
- Koma
- Apne

Biyokimya, kan gazı gönder

%3 NaCl

2 ml/kg - max 100 ml

10-15 dk

2 kez tekrarlanabilir

Biyokimya kontrolü alıp gerekirse 3. kez verilir

Na <135 mmol/L

Hipervolemik

Ödem ve 3. boşluklarda sıvı ↑
Efektif dolaşan volüm ↓

Nefrotik sendrom
Kalp, böbrek, karaciğer
yetmezliği

Hipovolemik

Tuz , su kaybı
Relatif su ↑ ADH ↑

AGE
Hipotonik sıvı tedavisi
Tübülopati (ilaçlar; diüretik,
amikasin,...), KF, KAH

Övolemik

Su alımı ↑,
Su emilimi (ADH) ↑
Euvolemi için Natriürez

SIADH
Non-ozmotik ADH
ilaçlar (valproat,
karbamazepin, kemoterapi)

Akut semptomatik ise %3 NaCl

Primer patolojinin çözümü
İntravasküler dolaşan volümün
replasmanı alb? Diüretik?

İzotonik sıvılar ile
dehidratasyonun tedavisi

Değilse sıvı kısıtlaması
Çıkardığı + insensible (400
cc/m²)
Veya idamenin %50-80 i

Bu hastayı nasıl değerlendirelim, ayırıcı tanı?

- **Anamnez**

- Polidipsi, poliüri/oligüri, kusma, ishal, ateş
- Kronik hastalık, yakın zaman cerrahi işlem,
- Kullandığı **ilaçlar (ADH etkinliğini ↑ veya tübülopati)**

- **FM**

- Dehidratasyon, hipervolemi ?
- Ödem, periferik dolaşım (ekstremiteler soğuk?
Kapiller dolum?)
- Ateş, tartı, TA, idrar çıkışı
- KTA, DSS, solunum sesleri

- **Laboratuvar**

Glukoz, üre, krea, **ürik asit**, Na, K, Cl, alb,...

Kan gazı

TİT

İdrar kreatinin ve elektrolitleri (Na, K, Cl, ...)

Kan osmolaritesi, idrar osmolaritesi

Teşekkürler...